

הוצאת
הלכות
מ
ע
ב

הא
תסחה

אשכול נזיקין

**חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה),
התשי"ב-1952**

חוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952¹

1. בחוק זה -
"הפקודה" פירושו - פקודת הנזיקים האזרחיים, 1944;
"מעשה" - לרבות מחדל;
"אחריות בנזיקים" פירושו - אחריות לפי הפקודה על מעשה שנעשה לאחר תחילת תקפו של חוק זה;
"פעולה מלחמתית" - לרבות כל פעולה של לחימה בטרור, במעשי איבה או בהתקוממות, וכן פעולה לשם מניעתם של טרור, מעשי איבה או התקוממות שהיא פעולה בעלת אופי לוחמתי, בהתחשב במכלול נסיבותיה, ובכלל זה במטרת הפעולה, במיקומה הגאוגרפי או באיום הנשקף לכוח המבצע אותה;
מונחים אחרים משמעותם כמשמעות הנודעת להם בפקודה.
2. דין המדינה, לענין אחריות בנזיקים, כדין כל גוף מואגד, פרט לאמור להלן בחוק זה. **אחריות המדינה בנזיקים**
3. אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה בתחום הרשאה חוקית, מתוך² אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; אולם אחראית היא על רשלנות שבמעשה. **מעשה בתחום הרשאה חוקית (תיקון התשס"ה)**
4. (בוטל). **הוצאת שם רע**
5. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מעשה שנעשה על ידי פעולה מלחמתית של צבא - הגנה לישראל.
(ב) טענה המדינה, כטענה מקדמית, כי אינה אחראית בנזיקים בשל כך שהמעשה שבשלו נתבעה הוא פעולה מלחמתית כאמור בסעיף קטן (א), ידון בית המשפט בטענה לאלתר, ואם מצא כי המעשה הוא פעולה מלחמתית כאמור, ידחה את התביעה. **פעולה מלחמתית (תיקון התשע"ב)**
- 5א. תובענה נגד המדינה או נגד שלוח של המדינה בשל נזק שנגרם באזור כתוצאה ממעשה שנעשה על-ידי צבא הגנה לישראל (בסעיף זה - תובענה) תידון בכפוף להוראות סעיף זה:
(1) בסעיף זה -
"אזור" - כל אחד מאלה: יהודה והשומרון וחבל עזה;
"צבא הגנה לישראל" - לרבות כוחות ביטחון אחרים של מדינת ישראל הפועלים באזור;
-
1. ס"ח 109, התשי"ב (21.7.1952), עמ' 339.
תיקונים: ס"ח 384, התשכ"ג (9.1.1963), עמ' 27;
ס"ח 663, התשל"ב (27.7.1972), עמ' 134;
ס"ח 1269, התשמ"ט (8.3.1989), עמ' 16;
ס"ח 1862, התשס"ב (1.8.2002), עמ' 514. על פי סעיף 1 לחוק המתקן, מטרתו להסדיר את הטיפול בתביעות נגד המדינה בשל פעילותם של כוחות הבטחון באזורי יהודה והשומרון וחבל עזה נגד מעשי טרור, איבה והתקוממות בדרך של קביעת הוראות דיוניות שיחולו על תביעות כאמור, ולהבהיר את המונח "פעולה מלחמתית" שבחוק הנויקין האזרחיים (אחריות המדינה), התשי"ב-1952;
ס"ח 1920, התשס"ד (18.1.2004), עמ' 92;
ס"ח 2026, התשס"ה (10.8.2005), עמ' 952 (שני תיקונים);
ס"ח 2370, התשע"ב (23.7.2012), עמ' 522. הצ"ח - ממשלה 387, התשס"ה, עמ' 598. ראו הוראות תחולה בסעיף 9 לתיקון;
ס"ח 2592, התשע"ז (29.12.2016), עמ' 240. הצ"ח - ממשלה 1083, התשע"ז, עמ' 433.
2. עד 10.2.2006 יקרא סעיף זה כך שבמקום הטקסט החל במילה זו ועד "הרשאה חוקית" יבוא: "או בתום-לב תוך שימוש מדומה בהרשאה חוקית". נוסח זה יחול על כך התובענות שהוגשו עד לתאריך האמור.

- (2) (א) לא ידון בית המשפט בתובענה אלא אם כן הנפגע או אפוטרופסו או אחר מטעמו נתן הודעה בכתב, כפי שייקבע בתקנות, על המעשה נושא התובענה;
- (ב) ההודעה תינתן בתוך 60 ימים מיום המעשה; ואולם אם מחמת מצב בריאותו של התובע או אפוטרופסו, או מחמת נסיבות מוצדקות אחרות נבצר ממנו לתת את ההודעה בתוך המועד האמור, תינתן ההודעה בתוך 30 ימים מהיום שבו הוסרה המניעה;
- (ג) נפטר הנפגע ולא ניתנה הודעה בעודו בחיים, וטרם חלף המועד למתן הודעה לפי סעיף קטן (ב), תינתן ההודעה על ידי התלויים בו או על ידי עיזבונו, או על ידי אחר מטעמם בתוך 60 ימים מיום פטירתו;
- (ד) על אף האמור בפסקה זו, רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לדון בתובענה בשל מעשה שהודעה עליו לא נמסרה במועד;
- (3) ² לא ידון בית המשפט בתובענה שהוגשה לאחר שחלפו שנתיים מיום המעשה נושא התובענה, ואולם, רשאי בית המשפט, אם שוכנע כי לא היתה בידי התובע אפשרות סבירה להגיש את תביעתו בתוך התקופה האמורה, להאריך את התקופה בתקופה נוספת שלא תעלה על שנה אחת; היה התובע קטין ביום המעשה, תקופת ההארכה כאמור לא תעלה על שלוש שנים;
- (4) ³ הוראות סעיפים 38 ו-41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לא יחולו בדיון בתובענה, ואולם רשאי בית המשפט לקבוע כי יחולו הוראות סעיפים אלה אם מצא כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין ומטעמים שיירשמו;
- (5) נוכח בית המשפט כי נשללה מהמדינה הזדמנות הוגנת להתגונן בתובענה כתוצאה מכך שהמועצה הפלשתינית אינה מקיימת את ההוראות בדבר עזרה משפטית בהתאם להסכם, רשאי הוא, לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה, לדחות את התובענה; בפסקה זו, "ההסכם" - כהגדרתו בחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967; "המועצה הפלשתינית", כהגדרת "המועצה" בחוק האמור;
- (6) שר הבטחון ממונה על ביצוע סעיף זה והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

ב.5. ⁴ (א) על אף האמור בכל דין, אין המדינה אחראית בנזיקים לנזק שנגרם למי שמפורט בפסקאות (1), (2) או (3), למעט לנזק שנגרם בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה -

תביעות אויב ופעיל או חבר בארגון מחבלים (תיקונים: התשס"ה, התשע"ב)

- (1) ⁵ נתין של מדינה שהיא אויב או מי שאינו אזרח ישראלי, שהוא תושב שטח מחוץ לישראל שהממשלה הכריזה עליו, בצו, כשטח אויב, אלא אם כן הוא שוהה כדן בישראל;
- (2) פעיל או חבר בארגון מחבלים;
- (3) מי שניזוק בעת שפעל בשליחותו או מטעמו של נתין מדינת אויב, חבר או פעיל בארגון מחבלים.
- (ב) בסעיף זה -

"אויב" ו"ארגון מחבלים" - כהגדרתם בסעיף 91 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

1. תחילתה של פיסקת משנה זו ביום כניסתו לתוקף של תקנות כאמור בפיסקת משנה (6), והיא תחול על מעשה שאירע ביום כניסתו לתוקף של אותן תקנות - ולאחריו.
2. על אף האמור בפיסקת משנה זו, לענין תובענה שעילתה מעשה שארע לפני 1.8.2002 וטרם התיישנה, יימנו המועדים האמורים בפיסקת משנה זו מיום 1.8.2002 ובלבד שבכל מקרה לא תעלה תקופת התיישנות על תקופת ההתיישנות שחלה לפי הדין ביום המעשה.
3. הוראות פיסקת משנה זו לא יחולו על תובענה ששמיעת הראיות בה החלה לפני 1.8.2002.
4. ראו הוראות תחילה ותחולה בסעיפים 3 ו-4 לתיקון (ס"ח 2026, התשס"ה, עמ' 954).
5. הוראות סעיף 55(א)(1) לחוק אחרי תיקון התשע"ב (הוספת המילים "או שמי שאינו אזרח... כשטח אויב", יחולו על מעשה שאירע אחרי יום 12.9.2005.

"המדינה" - לרבות רשות, גוף או אדם הפועלים מטעמה.

125. תובענה כאמור בסעיף 5א, וכן תובענה כאמור בסעיף 5ב לרבות בסוגי תביעות או לסוגי תובעים כאמור בתוספת הראשונה, יוגשו לבית המשפט המוסמך במחוז הקרוב ביותר למקום המעשה שבשלו תובעים, מבין המחוזות ירושלים והדרום.
125. (בוטל).
125. שר הביטחון, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות בצו את התוספת הראשונה.
126. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה שנחבל חייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לעניין חייל בשירות קבע - אין המדינה אחראית בנזיקים על חבלה כאמור שהיא חבלת שירות.
- (ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מחלה או החמרת מחלה שנגרמו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לעניין חייל בשירות קבע - אין המדינה אחראית בנזיקים על מחלה או על החמרת מחלה כאמור שהיא מחלת שירות.
- (ג) בסעיף זה -
"חבלה", "חבלת שירות", "מחלה", "מחלת שירות", "שירות צבאי" ו"שירות" - כהגדרתם בחוק הנכים;
"חוק הנכים" - חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב];
"חייל בשירות קבע" - חייל בשירות קבע כהגדרתו בחוק הנכים, למעט חייל כאמור המשרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה, כמשמעותו בסעיף 22 לחוק האמור, במהלך התקופה האמורה באותו סעיף.
127. (א) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל כתוצאה מחבלה שנחבל בה בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לעניין חייל בשירות קבע - אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו כתוצאה מחבלה כאמור שהיא חבלת שירות.
- (ב) אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו של חייל, כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה שנגרמו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו, ואולם לעניין חייל בשירות קבע - אין המדינה אחראית בנזיקים על מותו כתוצאה ממחלה או החמרת מחלה כאמור שהיא מחלת שירות.
- (ג) בסעיף זה -
"חבלה", "חבלת שירות", "מחלה", "מחלת שירות", "שירות צבאי" ו"שירות" - כהגדרתם בחוק משפחות חיילים;
"חוק משפחות חיילים" - חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"ב-1950;
"חייל בשירות קבע" - חייל בשירות קבע כהגדרתו בחוק משפחות חיילים, למעט חייל כאמור המשרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה, כמשמעותו בסעיף 22 לחוק האמור, במהלך התקופה האמורה באותו סעיף.
127. הוגשה תובענה בנזיקין נגד המדינה ונדחתה מכוח הסעיפים 6 או 7, תסתיים תקופת ההתיישנות להגשת בקשות לתגמולים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959 [נוסח משולב] וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התשי"ב-1950, במועד הקבוע בהם או בתום ששה חדשים מיום מתן פסק-דין שאין עליו ערעור עוד, הכל לפי המועד המאוחר יותר, ובלבד שהתובענה בנזיקין הוגשה לא יאוחר משנה לאחר תום תקופת ההתיישנות הקבועה באותם חוקים.

7ב. (א) בנסיבות שבהן אין המדינה אחראית בנזיקים לפי אחד הסעיפים 5 עד 7, יהא פטור מאחריות כאמור גם מי שבגללו היתה המדינה אחראית בנזיקים אילולא הסעיפים האמורים. (ב) סעיף זה יחול אף לגבי מעשה או מחדל שנעשו לפני יום תחילתו, ואולם אין בו כדי לפגוע בפסק דין סופי שניתן לפני היום האמור.

פטור מאחריות בנזיקים שלוחי המדינה (תיקון התשמ"ט)

7ג. אין בהוראות סעיף 7 כדי לפגוע בזכותה של המדינה לשיפוי ממי שהיה חייב בו אילולא ההוראות האמורות.

זכות המדינה לשיפוי (תיקון התשמ"ט)

8. אין המדינה אחראית בנזיקים בתורת בעלת נכס שהוקנה לה מכוח החוק בלבד, כל עוד לא קנתה אחיזה בנכס.

נכסים מוקנים למדינה

9. האמור בחוק זה אינו פוגע בכל הוראה שבחיקוק מן החיקוקים המנויים להלן, הקובעת, המגבילה או השוללת את אחריות המדינה או מוסדותיה:

שמירת הוראות חוק מיוחדות (תיקון התשמ"ד)

(1) פקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין);

(2) פקודת בתי הדואר;

(3) פקודת מסילות הברזל הממשלתיות, 1936;

(4) חוק נכסי נפקדים, התשי"א-1950;

(5) חוק נכסי גרמנים, התשי"א-1950;

(6) (נמחקה).

9א. אין בהוראות סעיף 5 כדי לגרוע מכל הגנה, חסינות או פטור, הנתונה למדינת ישראל על פי כל דין.

שמירת דינים (תיקון התשמ"ה)

10. סעיף 14(1) לפקודה - בטל.

ביטול

11. פקודת המשפטים הממשלתיים תתוקן כך:

תיקון

(1) בפיסקה (ג) במקום הנקודה שבסופה יבוא פסיק ואחריו "או";

(2) תיווסף פיסקה זו:

"(ד) נזיקים אזרחיים".

תוספת ראשונה

(תיקון התשמ"ה)

(סעיף 5ב(א))

תביעה שעילתה נזק שנגרם לאדם כאמור בסעיף 5ב(א) בעת שהיה מצוי במשמורת של מדינת ישראל כעצור או כאסיר ואשר לאחר שהותו במשמורת לא חזר להיות פעיל או חבר בארגון מהבליים או לפעול מטעמו או בשליחותו של מי מהם.

תוספת שניה

(תיקונים: התשמ"ה, התשמ"ב)

(בוטלה)

חיים כהן
שר המשפטים

דוד בן-גוריון
ראש הממשלה

יוסף שפרינצק
יושב-ראש הכנסת
ממלא-מקום נשיא המדינה